

Posudek vedoucí disertační práce

Autorka diplomové práce: Mgr. Katrin Vodrážková

Název disertační práce: Fenomén filmu – informace – společnost

Vedoucí práce: Mgr. Petra Štogrová Jedličková PhD.

Hodnocení: předloženou disertační práci doporučuji k obhajobě

Představení doktorandky:

Katrin Vodrážková vystudovala Mediální a komunikační studia s podoborem Elektronická kultura a sémiotika na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy, poté byla přijata k doktorskému studiu v oboru Informační věda na ÚISK FF UK. Pro tento obor se rozhodla jednak proto, že již spolupracovala s kolegy z tohoto pracoviště a především ji lákal prostor hlouběji pronikat do teoretického pojetí informace v kombinaci s praktickou aplikací, a to zejména v činnosti publikační a překladatelské. V praxi se Katrin věnuje analýze znalostí a dokumentů, ze které pak vychází vzdělávací a komunikační aktivity. Teoretické zázemí Katrin našla a dále prohlubuje v oblasti systémové teorie zejména v pojetí Niklase Luhmanna, jehož díla překládá a odborně komentuje. Tímto směrem se také ubírají její plány na (případně) postdoktorské studium, výzkumnou a publikační činnost.

Do oboru Informační věda Katrin přináší aktuální téma fotografie a filmu, které pojednává ve smyslu jejich dopadu na informační společnost a zkoumá, zda mohou být z pohledu informační vědy považovány za informační systém. Předkládaná disertace představuje slibný potenciál pro další vědeckou a pedagogickou činnost v rámci ÚISK FF UK. Do budoucna chce Katrin pokračovat v překladatelské činnosti, chystá překlad monografie *Die Kunst der Gesellschaft* Niklase Luhmanna, ve které prismatickým způsobem pojednáno propojení média a formy. Katrin připravuje výuku v rámci Studií nových médií při ÚISK FF UK v LS 2013/2014 a podílí se na vedení absolventských prací. Katrin pravidelně přednáší na oborových konferencích, v nejbližší době se chystá na mezinárodní konferenci HCII 2014, kde povede sekci "Sci-Fi and DUXU" a odprezentuje příspěvek „Film as The Future Information System“.

Smysl a cíle disertační práce

Cílem disertační práce s názvem „Fenomén filmu – informace – společnost“ je obhájit argument, že film je svébytný informační systém, který je relevantní pro výzkum z hlediska současné informační vědy. Práce analyzuje proces komunikace a kódování v rámci aparátů fotografie a filmu. Pro obhajobu tohoto argumentu disertační práce shrnuje reflexi na základě analýzy kódování systému fotografie a filmu, potažmo teorie aparátů z pohledu soudobé kultury elektronických obrazů se zasazením do dnešní informační společnosti. Práce představuje nové trendy v zobrazování filmového média ve vztahu k zobrazovacím metodám fotografického média a dává tak prostor k pokračování výzkumu dopadů audiovizuální kultury na informační společnost.

Struktura práce

Disertační práce „Fenomén filmu – informace – společnost“ obsahuje tři logické celky: shrnutí teorie systémů, kde je akcentován přístup, který je pro další argumentaci relevantní, dále je pojednána fotografie jako informační systém, třetí částí práce je pak pojednání o filmu jako technice zobrazování. Práce samozřejmě obsahuje úvod, závěr, přílohy, obrazový a

poznámkový aparát, bibliografii a formální náležitosti požadované u disertačních prací obhajovaných na FF UK.

Kontext disertační práce

Argumentace pro film jako informační systém má pro informační vědu tři přínosy. Za prvé nabízí relevantní aparát zkoumání aktuálního spektra projevů informační společnosti, tedy jádra oboru, za druhé přináší do oboru informační vědy téma fotografie a filmu v hloubce, kterou žádná práce v rámci tohoto oboru obhájena, dosud neměla a za třetí, představuje slibný potenciál pro výzkum, publikační a pedagogickou činnost v rámci oboru v problematice, která je velmi perspektivní – audiovizuální dokumenty hrají stále významnější roli v oblastech, které zkoumá informační věda a to od elektronických archívů, přes vzdělávání až po dopady rozvoje informační společnosti.

K prvnímu bodu. Ačkoliv jsou audiovizuální dokumenty zahrnuty do aparátu, který informační věda používá pro identifikaci, popis a zkoumání informačního procesu ve společnosti, byly nástroje pro popis projevů audiovizuální kultury založeny na tradici vycházející spíše z dokumentografie a knihovnictví. Bez pochopení širších souvislostí, analýzy audiovizuální kultury, filmu vycházejících ze zkoumání principů fotografie, by metodologický aparát informační vědy nebyl schopen pojmut aktuální projevy informační společnosti a jejich dopadů, tedy jednak nárůst audiovizuálních dokumentů a především pak jejich průnik do oblastí, které byly tradičně převážně textové.

Disertační práce Mgr. Katrin Vodrážkové staví na teoretických základech hned čtyř samostatných a velmi rozsáhlých oborů, což považuji za ambiciózní, náročné a také rizikové. Jde o teorii systémů, informační vědu, filmovou vědu a teorii fotografie. Z těchto oborů Katrin dále vybírá takové směry a takové přístupy, které jsou v logické lince a relevantní pro následnou argumentaci. V prvním případě se Katrin velmi silně opírá o Luhmanovu teorii systémů, přestože ta není dominantní v současné informační vědě a tak její uvedení přináší nové otázky, možnosti i výzvy pro tento obor. K teorii systémů by se jistě dala vytvořit samostatná disertace, to však nebylo cílem, proto jsou úvodní teoretické kapitoly účelově zúženy tak, aby směřovaly k podstatě disertačního úkolu a to s plným vědomím, že řada hledisek, teoretických škol či autorů nebyla pojednána hlouběji či vůbec. Podobné riziko vidím u faktu, že Katrin pracuje s teorií fotografie a filmu, i zde opět platí, že o těchto médiích je možné a jistě bylo napsáno mnoho samostatných prací, ovšem pokaždé je třeba zohlednit ohnisko, na které se ta která práce zaměřuje. V tomto případě Katrin vybírá takové autory a příklady, které jsou relevantní pro zasazení problematiky do rámce informační vědy a pro výše uvedenou argumentaci. Práce Katrin je v tomto ohledu novátorská, výjimečná a také odvážná, neboť v tak rozsáhlém poli možných výzkumů volí výzkum, který podpoří argumentaci, že film je svébytným informačním systémem tak, jak informační systém definuje informační věda. Práce tedy nesměruje do filmových věd, kulturologie či teorie fotografie, ale představuje most mezi těmito obory, přičemž rozšiřuje paradigma domovského oboru, tedy informační vědy. V tomto směru vidím velký přínos práce Katrin Vodrážkové, neboť demonstruje mezioborovost, která je de facto podstatou informační vědy, a pracuje v souladu s principy, jakými se informační věda utvářela, tedy vnáší fenomény z jádra jiných oborů do teoretického aparátu, metodiky a terminologie informační vědy.

Stylistická úroveň práce

K výše uvedenému je potřeba doplnit poznámku k terminologii. Katrin Vodrážková pracuje s jazykem a terminologií velice osobitě, jazyk, který používá, vychází z výše uvedených teoretických prací, překladatelské zkušenosti a především mise, kterou se Katrin snaží uvést

(tedy nejen přeložit) Luhmanovo dílo do českého odborného prostředí. Katrin má velmi osobitou syntax, zřejmě ovlivněnou syntaxí němčiny, což jsem korigovala v textu jen do té míry, aby zůstal zachován osobitý rukopis pisatelky textu. Domnívám se, že v oboru informační vědy je terminologická otevřenost podmínkou, s jakou se (nejen) tento obor může proměňovat, obohacovat a rozvíjet.

Shoda se zadáním disertačního projektu

Disertační práce Katrin Vodrážkové splnila všechny body zadání DIS. Doktorandka pravidelně svůj výzkum, pedagogickou a publikační činnost konzultovala se školitelkou, vhodně pracovala s informačními zdroji, provedla výzkum a na práci navázala řadu publikačních a přednáškových aktivit. Zadané úkoly plnila velmi svědomitě, přesně, kvalitně a včas.

Volba informačních zdrojů:

Doktorandka pracovala se všemi klíčovými a doporučenými zdroji, které byly součástí disertačního projektu a tezí. Tyto zdroje dále rozšiřovala o další, které byly doporučeny v průběhu práce a to jak školitelkou, tak dalšími konzultanty a kolegy. Přínosem práce je jistě hluboká znalost Luhmanových prací, neboť ty autorka překládá a také představuje české odborné veřejnosti. Zvláště oceňuji využití vlastních zdrojů, jednak výzkumu a dále především osobního archívu autorky.

Formální úprava práce

Formální úprava odpovídá nárokům na disertační práce. Text je přehledně a logicky členěn, jednotlivé části textu jsou vyvážené, nechybí logické vazby mezi jednotlivými částmi textu. Grafická úprava odpovídá povaze disertační práce, je volen obrazový materiál, na který text přímo odkazuje. Text prošel jazykovou korekturou. Poznámkový aparát splňuje nároky DIS.

V Praze, dne 7.11. 2013

Petra Štogrová Jedličková